

Kelemen Krizosztom**A magyarság lelki egysége felé**

Legszentebb meggyőződésem az, hogy az az ember lesz az új magyar évezred Szent István királya, aki a magyarságot újra képes lesz egy szellemi közösségbe, egy lelki családba visszavezetni. Amikor erről a kérdésről a magyar társadalmi élet egy kiemelkedő személyiségével beszéltem, így válaszolt: Bár ezt az egységet személyesen ő is nagyon óhajtja, de úgy véli, ez csak a katakombákban következik majd be. Be kell vallanom, ezt a sírbolti találkozást én egy kissé megkésettnek tartom, mint ahogy elkésett volt a Montague-k és Capuletek találkozása is, hiszen akkor már Rómeóval és Júliával együtt a jövő reménysége is a koporsóban feküdt. A magam részéről azt remélem, hogy a temetőtől távol, az élet országútján találkozunk majd egymással. Ennek a találkozásnak csak akkor van gyakorlati jelentősége, ha a közös összeomlást képes megakadályozni.

Mindenki [számára], aki a témával foglalkozik, világos az, hogy az egyesülés nagy műve nem az íróasztaloknál, nem is a konferenciák tárgyalásain, vagy legalábbis elsősorban nem ezeken a helyeken dől el. A bűn elkövetéséhez elegendő az ember ereje, a megbocsátás első és döntő szava azonban Istennél van. Ha majd eljön az idők teljessége, ha az isteni kegyelem könnyörül rajtunk, s az isteni bölcsesség a helyzetet érettnek látja arra, hogy az Ő kegyelmének teljességéből

Ravasz László**A magyarság lelki egysége**

Eljőhet az az idő, amikor a magyarság élethalálharcában dupla erőket vethetne be, ha belső békéjét és lelki egységét felekezeti ellentétek nem gyengítik. Eljőhet az idő, hogy a nyugati kultúra és a keresztyén humanizmus védelme érdekében óriási előnyt jelentene, ha a védelmezők táborában egységesebben ítélné meg az élet végső nagy szellemi kérdéseit.

Nemcsak szükséges azonban (az egység), hanem lehetséges is. Lehetséges, mert minden egyház egybehangzóan vallja, hogy Krisztusnak csak *egy* egyetemes egyháza lehet. Az *una sancta catholica ecclesia* az egész keresztyénség által elfogadott alapvető hittétel, mert gyökerei a közös kijelentés mélyére nyúlnak vissza. Ha tehát az egyházak egységéről beszélünk, Krisztus tanításainak alapján állunk, s amikor az egységet munkáljuk vagy lehetőségeit kutatjuk, az Ő parancsának engedelmeskedünk. Milyen lépéseket tehetünk ebben az irányban?

Az első lépés: bűnbánatot kell tartanunk. Nem szabad egymást vádolnunk, hanem magunkat. Ne azt vizsgáljuk, hogy milyen mértékben hibás a másik az egyházszakadásban, hanem sokkal inkább azt vizsgáljuk meg, hogy nem vagyunk-e mi is felelősek ezért. Ezt a felelősséget nekünk is viselni kell, hiszen a szakadás nem egyes tévelygők vagy emberi hibák következménye, hanem a megromlott

az ember is együtt munkálkodhat, akkor kezd el Isten cselekedni. Számtalan eszközzel és úton képes Isten az emberi lélekre befolyással lenni...

A kölcsönös közeledés első bátoratlan lépéseit akarati döntések indíthatják el, de ezt az akarati szándékot meg kell hogy előzze az értelmes és méltányos belátás. Ez a belátás és előzékenység természetesen nem érinti az isteni kijelentés lényegét. A ma kételkedő másban látja kétségeit s másképp fogalmazza őket, mint 500 évvel ezelőtt tette, vagy ahogy az 500 év múlva élő teszi majd. Ebből nem az következik, hogy közben az igazság változott volna, hanem, hogy az ember változó. Egymás felé történő kinyúlásunk csak ember voltunk változékony voltának és törékenységeinek elismerésével történhet, hogy annál őszintébben és alázatosabban meghajolva hódolhassunk az isteni elem, az isteni igazság előtt. Ebben a hódolásban, a Krisztus lábainál való együtt-létben nincs többé győztes vagy legyőzött, hanem csak testvéri ölelés. Mégis van egy győztes, aki nem más, mint Krisztus. Az Ő győzelme azonban feltámadás, út, igazság, élet! „Az újraegyesítés diadalmas örömnép lenne az egész kereszténység számára és egy új világkorszak kezdete. Vezeklést is jelentene az emberi gyengeségért, amely Krisztus testének szétszakításához vezetett.” (Rademacher) Véleményem szerint a „nagy magyar lelki egység” keresése értelmes gondolat. Eppen most kell szembenézünk egy, a magyarság életformáját lényegesen átalakító, történelmi küldetését döntően befolyásoló problémával. Hiszem, hogy ez a mi létkér-

emberi lélek nyomorúságának, az öröklött bűnnek az eredménye. Ebből a mélységből nincs szabadulás mindaddig, amíg bűneink felismerése, megvallása és megbánása s a jóvátételre tett szent fogadalmunk elő nem készítene minket arra, hogy vétkeinket az örök kegyelem elfedezze.

Második lépés lenne a lelki egység szükségességének a felismerése és kinyilvánítása, megvallása annak, hogy magunkban nem vagyunk elégségesek, hogy a másik fél hiányzik nekünk, hogy csak az Egésznek van jogosultsága s mi csupán egy rész vagyunk. Meg kell értenünk az igazságot, hogy csak együtt tölthetjük be szent elhívásunkat.

A harmadik lépés az lehetne, hogy egymás jobb megismerésére törekszünk, s megpróbálunk egymásra figyelni. Valamennyi keresztyén egyházban hitvédelmi nézőpontok szerint történik a lelkipásztorok képzése. Ez azt jelenti, hogy a saját tanítások igazságáról való meggyőződés együtt jár a más egyházakéinak a visszaautásításával és elvetésével. Eddig rendben is van a dolog. De egészen más lelkiséget hordozna az új lelkigondozói generáció, ha tanulmányai arról győznék meg, hogy a másik fél tanítói sem nem buták, sem nem ördögi tévelygést tanítók, hanem arra az álláspontra jutna, hogy a másik közösség szentjei és atyái hatalmas erőfeszítéssel közelítették meg az Igazságot, s éppen az a kicsi távolság, ami a cél elérésétől őket elválasztja, az a többlet, amivel az ő saját egyháza rendelkezik, s így válik igazságuk igazán teljessé.

És ami a legcsodálatosabb az

désünk nem bukik meg az értelem gögjén, ami Mephisto módjára a magyar Ádám minden nagy és szent javaslatát mögött lefelkedi. Ellenkezőleg, hiszem, hogy az isteni kegyelem sugaraitól megvilágított keresztény lélek sorskérdéseinket ebben a szent meggyőződésben oldja meg. „Ami embereknek lehetetlen, lehetséges az Istennél.” (Lk 18,27)

egészen: ha két vagy három ember felismeri ezt a titkot, akkor bennük s abban, amit látnak és mondanak, a láthatatlan és megígért egység egy szempillantásra létrejön, mint a leendő megvalósítás rész szerinti záloga. Ezért volt a pannonhalmi főapát nagyszerű tanúságtétele kedves karácsonyi szolgálat. Az általa keltett visszhanggal már egy részét meg is valósította annak, amit megígért vagy megígért.

Kelemen Krizosztom (1884–1950) pannonhalmi főapát a magyar ökumenikus kapcsolatoknak lelkes kezdeményezője, hirdetője és munkálója volt. Személyes kapcsolatot tartott fenn több protestáns püspökkel, a református Ravasz Lászlóval, az evangélikus Kapi Bélával (1879–1957) és Raffay Sándorral (1886–1947). Cikke a Pester Lloyd 1942. december 25-i számában jelent meg. Ezt követte ugyanennek a lapnak az 1943. január 1-i számában Ravasz László (1882–1975) azonos szellemiségű írása. Mindkettőből csupán részletet közlünk a *Szivárványhíd Pannonhalmra és Debrecen között* (Debrecen 1991) c. kiadványból. 2001 májusában Kelemen Krizosztom számára emlékművet avattak Pannonhalmán.

„Mire való a tükör? A maga tisztességére vigyázó asszony minden nap megnézi magát a tükörben, hogy ha valami illetlen mocskot lát kötösén vagy ábrázatján, azt letörölhesse. De valami vén asszonynak akadván kezébe egy igen drága gyémántba foglalt tükör, midőn meglátta benne elvajult, aggastyán, halálszín rancos ábrázatját, beésett csipás szemeit, penészfogta orrát, megfeketedett csorba fogait, megpökte a tükröt, a földhöz ütven, megtapodta. Az idvességet szerető ember megtekinti minden nap ISTEN törvényében magát, és ahhoz igazítja erkölcsét és cselekedeteit. De a bűnbe belevenült és belérögzött istenfélelem nélkül való ember, ha az ISTEN törvénye tükréből meglátja veszett erkölcsét, gonosz cselekedetét, hibás ítéletét, veszedelmes vélekedését, nemhogy azokat megjobbítaná, sőt megcsúfolja az ISTEN igéjét, s azt megvetven, lába alá tapodja a maga veszedelmére.”

Bod Péter: *Szent Hilarius*. 1760.